

Univerzita třetího věku UTB ve Zlíně
akademický rok 2019-2020

Název:	Dějiny obouvání dvousemestrální kurz
Forma:	Přednášky
Garant:	FMK, Ateliér design obuvi
Vyučující:	Mgr. Miroslava Štýbrová, historik v oboru dějiny obuvnictví
Semestr:	Zimní a Letní
Termín:	
Počet účastníků:	min. 30, max. počet omezen kapacitou posluchárny

Anotace:

Obuv je užitečná věc, mnohdy i krásný předmět každodenní potřeby. Málokdo se však při nazouvání obuvi zamýšlí nad její historií a vývojem, i když se dá poměrně spolehlivě prostřednictvím archeologických nálezů i dochovaných výtvarných památek doložit užívání relativně vyspělých technologických postupů již v pravěku a ve starověkých civilizacích. Obuvi nikdy nebyla v literatuře a umění věnována taková pozornost jako oděvu nebo jiným módním doplňkům. Přesto jsou boty fantastickým zdrojem informací o vývoji lidských civilizací. Již velmi záhy se stala obuv jedním ze symbolů společenského postavení, demonstrací majetkových poměrů nebo důkazem estetického cítění nositele. U mnoha etnik měly boty přímo magický význam, byly spojeny s rozličnými obřady a rituály a v pověrách doznávají tyto tradice dodnes.

V náplni předmětu bude tedy seznámení s vývojovými směry v obouvání od nejstarších civilizací až po 20. století s důrazem na specifické rysy českého obuvnictví a odkazem na evropskou módu v obouvání, která pochopitelně do značné míry ovlivňovala obouvání v Čechách po stránce technologické i designérské.

Obsah:

1. Prehistorická obuv a obuv starověkých civilizací

- ✓ archeologické nálezy jako důkazy o úrovni pravěkého obouvání (obuv z pelyňkového lýčí – Oregon, stáří 10 500 let, obuv nalezená ve slepičím trusu - Arménie 5 500 let, obuv muže z ledovce na rakousko-italských hranicích - Ötzi 5 300 let)
- ✓ nepřímé důkazy o úrovni obouvání v éře pravěku – keramické nádoby ve tvaru obuvi z éry kultury popelnicových polí a doby laténské
- ✓ základní typy obouvání ve starověkých civilizacích Přední Asie a Egypta (formy obuvi v Mezopotámii a Egyptě, egyptská pohřební obuv, rituální obuv z hrobky faraona Tutanchamona)
- ✓ úroveň řemeslné výroby obuvi v antickém Řecku a Římě (obuvnické dílny na starověkých amforách; popis nejznámějších typů obuvi – sandalion, endromis, carbatina, crepida, kóthornos, calceus, caligae, babylonica).

2. Charakteristika typů a tvarů obuvi ve středověku

- ✓ románská obuv v éře Byzantské říše – reliéfy znázorňující císaře Justiniana a císařovnu Theodoru, franské vlivy – Karel I. Veliký, rekonstrukce obuvi Slovanů v období Velké Moravy
- ✓ vývoj obuvi v éře gotiky (výstřední obuv zvaná „čapí nosy“, škorňe, škrpály, přezůvky „trippen“, punčochové nohavice, střídání barevnosti „mi-parti“)
- ✓ obuv slavných postav dané éry (císař Karel IV., arcibiskup Arnošt z Pardubic, král Václav IV.)
- ✓ Vznik řemeslných cechů a jejich úloha v rozvoji řemesla; cechovní regule, hierarchie v řemeslné dílně, rozlišení obuvníků na „novětníky“ a na „příštipkáře“
- ✓

3. Charakteristika renesanční obuvi

- ✓ popis nejznámějších typů evropské renesanční obuvi – „le soulier camus“, benátské koturny „chopines“, „španělky“
- ✓ vlivy španělského manýrismu na českou módu v obouvání
- ✓ móda na dvoře císaře Rudolfa II.
- ✓ úroveň obuvnického řemesla v dané éře
- ✓ nejslavnější evropský renesanční švec – Hans Sachs

4. Definice základních znaků barokní a rokokové obuvi

- ✓ mušketýrské holínky, holínky zvané v Čechách „kotlík“
- ✓ střevíce s mašlemi nebo rozetami, červený podpatek jako atribut nobility
- ✓ charakteristika rokokové obuvi (tzv. Ludvíkův podpatek, spony a přezky, zdobení, materiály)
- ✓ obuv slavných postav 17. a 18. století (Albrecht z Valdštejna, francouzský král Ludvík XIV., Madame de Pompadour, královna Marie Antoinetta)

5. Vývoj lidové obuvi, obuv ke slavnostnímu lidovému kroji

- ✓ krpce – vývoj, výroba, výskyt na evropském území
- ✓ dřeváky – doloženy již ve starověkých civilizacích (Egypt), výskyt na území Evropy, výroba, vývoj
- ✓ papuče jako součást výbavy obyvatel v horských a podhorských oblastech
- ✓ střevíce jako součást svátečního kroje, inspirované érou baroka
- ✓ holínky a čižmy ke kroji jako atribut zámožných sedláků a jejich rodinných příslušníků
- ✓ ženská šněrovací obuv zvaná brynelky inspirovaná měšťanskou módou z 2. poloviny 19. století

6. Proměny obuvi v 19. století, průmyslová výroba obuvi

- ✓ empírové baleríny, obuv z éry romantismu, absence podpatku
- ✓ obuv z éry tzv. druhého rokoka (kotníčková obuv „adelaide“, šněrovací polobotky jako sportovní obuv, domácí obuv v orientálním stylu)
- ✓ tvary obuvi v období secese; asymetrie podešve, zdobení sekanými korálky, charakteristika obuvi zvané „zlatohlávky“ a „pemsky“, „psí dečky“)
- ✓ obuv slavných postav 19. století (Napoleon Bonaparte, maršál Wellington, francouzská císařovna Evženie, rakouská císařovna Sissy)
- ✓ vznik obuvnických manufaktur v 19. století, zakládání továren na obuv ve druhé polovině 19. století a na počátku 20. století v Čechách a na Moravě (Budischowský Třebíč, Popper Chrudim).
- ✓ vliv technické revoluce na rozvoj obuvnictví – parní pohon, první šicí a obuvnické stroje.

7. Vývoj kolekce obuvi ve firmě Baťa v letech 1894-1945

- ✓ zavádění moderních technologií a nových materiálů
- ✓ vznik modelárny ve firmě Baťa
- ✓ příprava vzorků obuvi pro masovou výrobu, zpracování kalkulace, testování vzorků (doplňeno historickými dokumentárními filmy z produkce Filmových ateliérů Zlín)
- ✓ kolekce obuvi pro velké obchodní domy, zdroje inspirace – módní centra v Londýně, New Yorku, Paříži a Miláně
- ✓ zahájení výroby speciální obuvi pro motorkáře, číšníky, zdravotní sestry, rolníky, sportovce
- ✓ spolupráce s ortopedy, pedikérské služby
- ✓ reklama na obuv a další výrobky firmy Baťa (doplňeno historickými filmovými reklamami z produkce Filmových ateliérů Zlín)

Ukončení: dle zadání lektora (seminární práce, kolokvium, nebo zadaný úkol)

Výuka: 2 hod. 1x za 2 týdny (2 h. přednášky + diskuse)